

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ชุด ชีวิตกับวิทยาศาสตร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต
เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

นางปรีดา ดิษฐ์สาคร
ตำแหน่ง ครู
วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

โรงเรียนทุ่งสงสหประชาสรรค์
อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ และสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นผลจากความพยายามของผู้สอนที่สร้างและพัฒนาสื่อนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแกนกลาง พ.ศ. 2551 โดยมีทั้งหมดจำนวน 8 ชุด ดังนี้

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 2 โครงสร้างของเซลล์

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 3 กระบวนการเคลื่อนที่ของสารผ่านเยื่อหุ้มเซลล์

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 4 การลำเลียงสารในพืช

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 5 การสร้างอาหารของพืช

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 6 การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 7 การสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 8 การตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมของพืช

เอกสารชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์ เล่มนี้ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสาร “ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์” เล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียนและครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ ผู้ชำนาญการ ผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุง ตรวจสอบและแก้ไขจนได้ชุดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ปรีดา ดิษฐ์สาคร

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจง	1
จุดประสงค์	2
คำแนะนำสำหรับครู	4
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	6
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	7
คำอธิบายรายวิชา	9
โครงสร้างรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์	10
แบบทดสอบก่อนเรียน	11
ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์	17
ใบความรู้ที่ 1 ประวัติการประดิษฐ์กล้องจุลทรรศน์	17
ใบความรู้ที่ 2 ประเภทของกล้องจุลทรรศน์	21
ใบความรู้ที่ 3 ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์	23
ใบความรู้ที่ 4 การหาค่าล้างขยายของภาพ	27
ใบความรู้ที่ 5 ข้อระวังในการใช้กล้องจุลทรรศน์	28
ใบงานที่ 1 ศึกษาเส้นผม	29
ใบงานที่ 2 การใช้กล้องจุลทรรศน์	30
แบบฝึกหัดที่ 1	31
แบบฝึกหัดที่ 2	32
แบบทดสอบหลังเรียน	33
บรรณานุกรม	39
ภาคผนวก	41

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. การใช้กล้องจุลทรรศน์
2. ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์
3. หน้าที่ของส่วนประกอบต่างๆ ของกล้องจุลทรรศน์

การนำชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ มาใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ ควรให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อสำรวจพื้นฐานความรู้ของนักเรียน และร่วมกันทำกิจกรรมแล้วจึงทำแบบทดสอบหลังเรียนอีกครั้ง เพื่อวัดผลการพัฒนาของนักเรียน

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ นี้ ข้าพเจ้าใช้ประกอบการเรียนการสอนมาแล้วและขณะนี้ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับการพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ทั้ง 8 เล่ม มีลักษณะเค้าโครงและรูปแบบตามที่ปรากฏ

จุดประสงค์

หลังจากศึกษาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล่องจุลทรรศน์

ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายส่วนประกอบและหน้าที่ของส่วนประกอบต่างๆ ของกล่องจุลทรรศน์ได้ (K)
2. อธิบายวิธีการใช้กล่องจุลทรรศน์อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ (K)
3. ใช้กล่องจุลทรรศน์ในการศึกษาวัตถุและวาดภาพเพื่อบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็น (K)
4. ทักษะการแสวงหาความรู้ คิดและวางแผนในการทำงานด้วยความตั้งใจ (P)
5. ทักษะการใช้กล่องจุลทรรศน์อย่างถูกต้อง (P)
6. ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง (A)
7. แสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล (C)

ตาราง 1 การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้

ตัวชี้วัด	จุดประสงค์	เวลา (ชม.)	แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง
ว 1.1 ม.1/1	K 1. อธิบายส่วนประกอบและหน้าที่ ของส่วนประกอบต่างๆ ของกล้อง จุลทรรศน์ได้ 2. อธิบายวิธีการใช้กล้องจุลทรรศน์ อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ 3. ใช้กล้องจุลทรรศน์ในการศึกษา วัตถุและวาดภาพเพื่อบันทึกสิ่งที่ สังเกตเห็น	2	1. รู้จักและใช้ กล้องจุลทรรศน์
	P 1. ทักษะการแสวงหาความรู้ คิดและ วางแผนในการทำงานด้วยความ ตั้งใจ 2. ทักษะการใช้กล้องจุลทรรศน์อย่าง ถูกต้อง		
	A 1. ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ไม่นำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของ ตนเอง		
	C 1. แสวงหาความรู้มาใช้ในการ แก้ปัญหา แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล		

คำแนะนำสำหรับครูในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ชีวิตกับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต
ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

1. เอกสารชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมดจำนวน 8 เล่ม

เอกสารเล่มนี้เป็นชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ใบความรู้

1.2 ใบงานและแบบทดสอบ

ซึ่งครูจะใช้ประกอบคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เซลล์และกระบวนการดำรงชีวิตของพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ชั่วโมง มีรายละเอียดการสอนดังต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงรายละเอียดการสอน

ชุดที่	เรื่อง	ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต			
1	รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์	1	3
2	โครงสร้างของเซลล์	2-3	4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการในการดำรงชีวิตของพืช			
3	กระบวนการเคลื่อนที่ของสารผ่านเยื่อหุ้มเซลล์	4-5	3
4	การลำเลียงสารในพืช	6-8	4
5	การสร้างอาหารของพืช	9-12	5
6	การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ	13-15	5
7	การสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ	16-17	3
8	การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของพืช	18-19	3
รวม			30

2. ศึกษาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ทั้ง 8 เล่ม ตั้งแต่ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบ แบบประเมินต่าง ๆ

3. ครูชี้แจงให้นักเรียนอ่านชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับ ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบ และให้ครูปฏิบัติตามคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ทุกขั้นตอน โดยครูต้องทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา กระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และครูควรควบคุมการทำกิจกรรมแต่ละช่วงให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด จะได้ไม่กระทบต่อการเรียนในเรื่องต่อไป

4. ครูตรวจแบบทดสอบ ใบงาน แต่ละหน่วย แล้วบันทึกคะแนนไว้ประกอบการพัฒนาหรือซ่อมเสริม

5. ครูแจ้งคะแนนจากแบบทดสอบเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาหรือซ่อมเสริมต่อไป

คำแนะนำสำหรับนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ชีวิตกับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต
ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

เอกสารชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตกับวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมดจำนวน 8 เล่ม

เอกสารเล่มนี้เป็นชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์
ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ให้นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้เรียนรับเอกสารจากครู ดังนี้

- 1) คู่มือผู้เรียน พร้อมใบความรู้ ใบงาน
- 2) อุปกรณ์การทำกิจกรรม
- 3) แบบทดสอบ เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

2. กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ

- 1) ผู้เรียนศึกษาคู่มือให้เข้าใจอย่างละเอียด และปฏิบัติตามขั้นตอนที่
กำหนดให้อย่างเคร่งครัดและมีความซื่อตรงต่อตนเอง
- 2) ผู้เรียนทำกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับดังนี้
 - แบ่งกลุ่มผู้เรียนจำนวน 5 กลุ่มๆ ละ 5 - 6 คน ให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม
เลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่มเพื่อปฏิบัติหน้าที่
 - ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรม
 - ทำกิจกรรมตามใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2
 - อภิปรายและสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรม
 - ศึกษาเอกสารสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมและในใบความรู้เพิ่มเติม
 - ทำแบบทดสอบหลังการทำกิจกรรมด้วยตนเอง

ตัวชีวิตและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

ชั้น	ตัวชีวิต	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. สังเกตและอธิบายรูปร่าง ลักษณะของเซลล์ของสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวและเซลล์ของสิ่งมีชีวิตหลายเซลล์	- ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์ - วิธีการใช้กล้องจุลทรรศน์

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายได้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. ตั้งคำถามที่กำหนดประเด็นหรือตัวแปรที่สำคัญในการสำรวจตรวจสอบ หรือศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจได้อย่างครอบคลุมและเชื่อถือได้	-
	2. สร้างสมมติฐานที่สามารถตรวจสอบได้และวางแผนการสำรวจตรวจสอบหลาย ๆ วิธี	-
	3. เลือกเทคนิควิธีการสำรวจตรวจสอบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้ผลเที่ยงตรงและปลอดภัย โดยใช้วัสดุและเครื่องมือที่เหมาะสม	-
	4. รวบรวมข้อมูล จัดกระทำข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ	-
	5. วิเคราะห์และประเมินความสอดคล้องของประจักษ์พยานกับข้อสรุป ทั้งที่สนับสนุนหรือขัดแย้งกับสมมติฐาน และความผิดปกติของข้อมูลจากการสำรวจตรวจสอบ	-
	6. สร้างแบบจำลอง หรือรูปแบบที่อธิบายผลหรือแสดงผลของการสำรวจตรวจสอบ	-
	7. สร้างคำถามที่นำไปสู่การสำรวจตรวจสอบ ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรืออธิบายเกี่ยวกับแนวคิด กระบวนการ และผลของโครงงานหรือชิ้นงานให้ผู้อื่นเข้าใจ	-
	8. บันทึกและอธิบายผลการสังเกต การสำรวจ ตรวจสอบ ค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ค้นพบเมื่อมีข้อมูลและประจักษ์พยานใหม่เพิ่มขึ้นหรือได้แย้งจากเดิม	-
	9. จัดแสดงผลงาน เขียนรายงาน และ/หรืออธิบายเกี่ยวกับแนวคิด กระบวนการ และผลของโครงงานหรือชิ้นงานให้ผู้อื่นเข้าใจ	-

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เวลาเรียน 3 ชั่วโมง

ศึกษาวิเคราะห์ เซลล์และส่วนประกอบของเซลล์ โครงสร้างและหน้าที่ของพืชโดยใช้
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และอธิบายส่วนประกอบและหน้าที่ของส่วนประกอบต่างๆ ของกล้อง
จุลทรรศน์ได้

รหัสตัวชี้วัด

ว 1.1 ม.1/1

ว 8.1 ม.1-3/1, ม.1-3/2, ม.1-3/3, ม.1-3/4 , ม.1-3/5, ม.1-3/6, ม.1-3/7, ม.1-3/8,

ม.1-3/9

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน วิทยาศาสตร์
 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต
 ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เวลาเรียน 3 ชั่วโมง

ชุดที่	เรื่อง	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
1	รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์	ว 1.1 ม.1/1	- การใช้กล้องจุลทรรศน์ได้ถูกต้องนั้น จะต้องรู้จักส่วนประกอบและหน้าที่ของส่วนประกอบต่างๆ ของกล้องจุลทรรศน์	3

แบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1
เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ว 1.1 ม.1/1 สังเกตและอธิบายรูปร่างลักษณะของเซลล์ของสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวและเซลล์ของสิ่งมีชีวิตหลายเซลล์

- ข้อใดแสดงความสัมพันธ์ได้ถูกต้อง
 - แบคทีเรีย – กล้องโทรทรรศน์
 - ขามด – กล้องส่องทางไกล
 - อะมีบา – กล้องจุลทรรศน์
 - พารามีเซียม – แวนชยาย

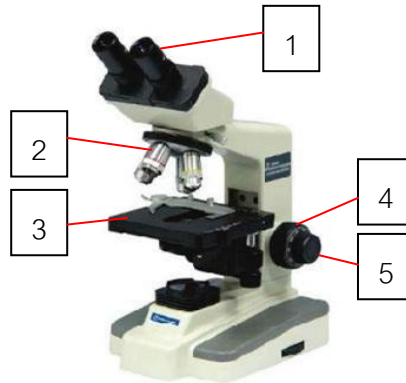
จากข้อความต่อไปนี้

- นำสไลด์ที่ศึกษาวางลงบนแท่นวางสไลด์
- มองผ่านเลนส์ใกล้ตา หมุนปุ่มปรับภาพหยาบออกจากวัตถุที่ละน้อยจนมองเห็นภาพวัตถุที่ศึกษา
- ตรวจสอบให้เลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายต่ำสุดอยู่ในแนวกลางของลำกล้อง
- หมุนปุ่มปรับภาพหยาบให้วัตถุอยู่ใกล้เลนส์ใกล้วัตถุมากที่สุด

2. ข้อใดเรียงลำดับวิธีการใช้งานกล้องจุลทรรศน์ได้ถูกต้อง

- $1 \rightarrow 3 \rightarrow 2 \rightarrow 4$
- $3 \rightarrow 1 \rightarrow 4 \rightarrow 2$
- $3 \rightarrow 1 \rightarrow 2 \rightarrow 4$
- $4 \rightarrow 1 \rightarrow 2 \rightarrow 3$

จากรูปต่อไปนี้ ใช้ตอบคำถามข้อ 3-5

3. เลนส์ใกล้วัตถุตรงกับหมายเลขใด

- ก. หมายเลข 1
- ข. หมายเลข 2
- ค. หมายเลข 3
- ง. หมายเลข 4

4. เมื่อต้องการหาตำแหน่งของวัตถุจะต้องปรับที่หมายเลขใด

- ก. หมายเลข 1
- ข. หมายเลข 2
- ค. หมายเลข 4
- ง. หมายเลข 5

5. หากต้องการปรับให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นจะต้องปรับที่หมายเลขใด

- ก. หมายเลข 1
- ข. หมายเลข 2
- ค. หมายเลข 4
- ง. หมายเลข 5

6. ถ้าเลนส์ใกล้วัตถุมีกำลังขยาย 10 เท่า และเลนส์ใกล้ตามีกำลังขยาย 15 เท่า กำลังขยายภาพมีค่าเท่าไร

- ก. 10 เท่า
- ข. 15 เท่า
- ค. 100 เท่า
- ง. 150 เท่า

7. ถ้าภาพที่สังเกตจากกล้องจุลทรรศน์มีกำลังขยาย 400 เท่า และเลนส์ใกล้ตามีกำลังขยาย 10 เท่า กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุมีค่าเท่ากับข้อใด

- ก. 10 เท่า
- ข. 15 เท่า
- ค. 40 เท่า
- ง. 100 เท่า

8. บุคคลใดปฏิบัติตนได้ถูกต้องเมื่อต้องการเคลื่อนย้ายกล้องจุลทรรศน์

- ก. แก้วเกล้าใช้มือทั้ง 2 ข้างถือที่แขนกล้อง
- ข. กิ่งกาญจน์ใช้มือทั้ง 2 ข้างจับบริเวณฐานกล้อง
- ค. ก้อยแก้วใช้มือข้างหนึ่งจับบริเวณแขนกล้อง ส่วนมืออีกข้างหนึ่งจับลำกล้อง
- ง. กาวใจใช้มือข้างหนึ่งจับบริเวณแขนกล้อง ส่วนมืออีกข้างหนึ่งจับฐานกล้อง

9. บุคคลใดมีวิธีการดูแลและรักษากล้องจุลทรรศน์ได้ถูกต้อง

- ก. ศิตาใช้ผ้าแห้งที่สะอาดเช็ดบริเวณแขนและฐานกล้อง
- ข. ธิดาปรับกระจกให้อยู่ในแนวระนาบกับพื้นหลังการใช้งาน
- ค. สุดาหมุนเลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายสูงสุด เมื่อเลิกใช้งานแล้ว
- ง. ลदानำกระดาษชำระทำความสะอาดเลนส์ใกล้ตาและเลนส์ใกล้วัตถุ

10. ข้อใดถูกต้อง

- ก. การเก็บกล้องจุลทรรศน์ควรเก็บบริเวณที่ชื้น
- ข. การดูภาพในกล้องจุลทรรศน์ควรลืมหันตาข้างเดียว
- ค. การหาภาพให้หมุนเลนส์ใกล้วัตถุ โดยเลือกเลนส์ที่มีกำลังขยายต่ำสุดมาใช้ก่อน
- ง. การหาภาพให้หมุนปุ่มปรับภาพละเอียดจนมองเห็นวัตถุก่อนแล้วจึงหมุนปุ่มปรับภาพ

หยาบให้มองเห็นภาพชัดเจน

11. การหยดสารละลายไอโอดีนลงไปบนสไลด์ขณะที่มีการเตรียมสไลด์สดเพื่ออะไร

- ก. เพื่อให้เซลล์ไม่เหี่ยวเฉา
- ข. เพื่อให้เซลล์ชัดเจนขึ้นเมื่อส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์
- ค. เพื่อให้เซลล์มีขนาดใหญ่ขึ้นเมื่อมองดูด้วยกล้องจุลทรรศน์
- ง. เพื่อให้เซลล์มีขนาดและรูปร่างเหมือนของจริงมากที่สุดเมื่อส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์

12. ข้อใดถูกต้อง

- ก. เซลล์คือหน่วยที่เล็กที่สุดของสัตว์เท่านั้น
- ข. สิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยใช้เซลล์เดียว
- ค. เซลล์ของสิ่งมีชีวิตมีขนาดและรูปร่างเหมือนกัน แต่มีหน้าที่แตกต่างกัน
- ง. สิ่งมีชีวิตหลายเซลล์เกิดจากการรวมตัวกันของเซลล์สิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว

13. ข้อใดเป็นวิธีการหาค่ากำลังขยายของกล้องจุลทรรศน์

- ก. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ + กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา
- ข. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ - กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา
- ค. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ \times กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา
- ง. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ \div กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา

14. ข้อใดเป็นวิธีการหาขนาดของวัตถุจากกำลังขยายของภาพ

ก. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{กำลังขยายของภาพ}}{\text{ขนาดของภาพ}}$

ข. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{ขนาดของภาพ}}{\text{กำลังขยายของภาพ}}$

ค. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ}}{\text{กำลังขยายวัตถุของเลนส์ใกล้ตา}}$

ง. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ}}{\text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา}}$

15. ข้อใดเป็นวิธีการหาเส้นผ่าศูนย์กลางของจอภาพเพื่อต้องการหาขนาดของวัตถุจากกล้องจุลทรรศน์

ก. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด} \times \text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}{\text{กำลังขยายของเลนส์ขณะที่ศึกษา}}$

ข. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ขณะที่ศึกษา} \times \text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด}}$

ค. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด} \times \text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}{\text{กำลังขยายของเลนส์สูงสุด}}$

ง. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด} \times \text{กำลังขยายของเลนส์ขณะที่ศึกษา}}{\text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}$

16. นำเยื่อหอมไปส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ด้วยกำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา 12.5X และกำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ 10X นักเรียนจะเห็นภาพในกล้องจุลทรรศน์มีกำลังขยายเท่าไร

ก. 1.25 เท่า

ข. 12.5 เท่า

ค. 125 เท่า

ง. 1250 เท่า

17. ถ้าวัดเซลล์สาหร่ายหางกระรอกได้ 200 ไมโครเมตร เมื่อนำไปศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตามีค่า 10X กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุมีค่า 40X นักเรียนจะเห็นภาพสาหร่ายหางกระรอกมีความยาวเพิ่มขึ้นกี่เท่า

- ก. 400 เท่า
- ข. 4,000 เท่า
- ค. 8,000 เท่า
- ง. 80,000 เท่า

18. จากโจทย์ในข้อ 17 สาหร่ายหางกระรอกมีความยาวกี่เซนติเมตร

- ก. 0.4 เซนติเมตร
- ข. 0.8 เซนติเมตร
- ค. 4.0 เซนติเมตร
- ง. 8.0 เซนติเมตร

19. ถ้าวัตถุมีความยาว 4 ไมโครเมตร เมื่อนำมาศึกษาภายใต้กล้องจุลทรรศน์จะมีความยาวประมาณ 4 มิลลิเมตร กล้องนี้มีกำลังขยายเท่าใด

- ก. 100 เท่า
- ข. 1,000 เท่า
- ค. 10,000 เท่า
- ง. 100,000 เท่า

20. เมื่อนำวุ้นกาบหอยมาดูด้วยกล้องจุลทรรศน์วัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางภาพของวุ้นกาบหอยได้ 1.5 มิลลิเมตร โดยดูด้วยเลนส์ใกล้วัตถุขนาด 10X และเลนส์ใกล้ตากำลังขยาย 10X ขนาดจริงของวุ้นกาบหอยเท่ากับกี่ไมโครเมตร (μm)

- ก. 5 ไมโครเมตร
- ข. 10 ไมโครเมตร
- ค. 15 ไมโครเมตร
- ง. 25 ไมโครเมตร

รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

ใบความรู้ที่ 1 กล้องจุลทรรศน์ (Microscope)

กล้องจุลทรรศน์ (Microscope) เป็นเครื่องมือที่ใช้ส่องวัตถุที่มีขนาดเล็กมากๆ จนมองดูด้วยตาเปล่าไม่เห็น เช่น ไวรัส แบคทีเรีย เซลล์พืช และเซลล์สัตว์ กล้องจุลทรรศน์มีหลายรูปแบบตามลักษณะการใช้งาน

1. ประวัติการประดิษฐ์กล้องจุลทรรศน์

เริ่มมีขึ้นหลังจากการประดิษฐ์กล้องจุลทรรศน์ขึ้นมา ซึ่งมีประวัติดังนี้

- ปี ค.ศ.1590 **พี่น้องตระกูลเจเนเซน** คือ Zacchairs Janssen และ Hans Janssen ได้ประดิษฐ์กล้องจุลทรรศน์ขึ้นมาเป็นครั้งแรก
- ปี ค.ศ.1665 **โรเบิร์ต ฮุก** (Robert Hooke) นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ประดิษฐ์กล้องจุลทรรศน์ชนิดเลนส์ประกอบ (Compound Microscope) และได้ศึกษาเรื่องเนื้อเยื่อของไม้คอร์กที่ผ่านเป็นแผ่นบางๆ พบว่า ประกอบด้วยช่องว่างขนาดเล็กๆ จำนวนมากมาเรียงต่อกัน และได้ตั้งชื่อช่องว่างนี้ว่า เซลล์ ฉะนั้นเซลล์ที่พบครั้งแรกเป็นเซลล์ที่ตายแล้วแต่ยังคงรูปอยู่ได้ เพราะมีผนังเซลล์(Cell Wall) ที่แข็งแรงเพราะมีเซลลูโลส (Cellulose) และ ซูเบอร์ิน (Suberin) เป็นองค์ประกอบ

ภาพ 1 กล้องจุลทรรศน์ประดิษฐ์โดยโรเบิร์ต ฮุก ในปี ค.ศ.1665

ที่มา: <http://www.nongjik.ac.th>, 2557

- ปี ค.ศ. 1672 **อันตัน แวน เลเวนฮุก** (Anton Van Leeuwenhoek) นักวิทยาศาสตร์ชาวดัตช์ได้ดัดแปลงแว่นให้ เป็นกล้องจุลทรรศน์ชนิดเลนส์เดี่ยว (Single Microscope) ที่มีกำลังขยายสูงกว่าแว่นขยายธรรมดา แล้วนำกล้องนี้ไปศึกษาสิ่งต่างๆ เช่น อสุจิ เซลล์เม็ดเลือด หยดน้ำ และจากการศึกษาหยดน้ำ พบว่า มีสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กมากมาย เขาได้ตั้งชื่อสิ่งมีชีวิตดังกล่าวนี้ว่า **แอนิมัลคูลล์** (Animalcules) เขาเชื่อว่าสิ่งมีชีวิตที่พบนั้นเป็นสัตว์เพราะสามารถเคลื่อนที่ได้ ต่อมาได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ค้นพบจุลินทรีย์
- ปี ค.ศ.1824 **อาร์ เจ เอช ดูโทรเชท์** (R.J.H. Dutrochet) นักพฤกษศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ได้ศึกษาเนื้อเยื่อพืชและสัตว์ สรุปว่าเนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดทั้งพืชและสัตว์จะประกอบไปด้วยหน่วยเล็กๆคือเซลล์นั่นเอง
- ปี ค.ศ.1831 **โรเบิร์ต บราวน์** (Robert Brown) นักพฤกษศาสตร์ชาวอังกฤษได้ศึกษาโครงสร้างของเซลล์พืชและเซลล์สัตว์ พบว่าภายในเซลล์มีก้อนกลม ขนาดเล็กบรรจุอยู่ เรียกว่า นิวเคลียส (Nucleus)

ภาพ 2 โรเบิร์ต บราวน์

ที่มา: <http://www.nongjrik.ac.th>, 2557

- ปี ค.ศ. 1835 คือ **จาแดง**(Felix Dujadin) นักสัตววิทยาชาวฝรั่งเศส ได้ศึกษาโครงสร้างของเซลล์ของสิ่งมีชีวิตต่างๆ พบว่า มีของเหลวใส คล้ายวุ้นบรรจุอยู่ภายในเซลล์ เรียกว่า ซาโคด (Sacode)

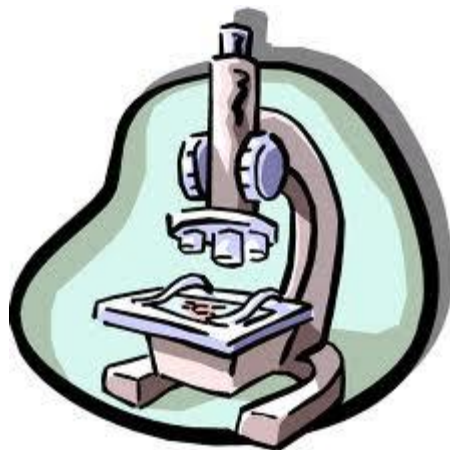
- ปี ค.ศ. 1838-1839 **ทีโอดอร์ ชวานน์** (Theodor Schwann) นักสัตววิทยาชาวเยอรมัน และ **แมทเทียส จาคอบ ชไลเดน** (Matthias Jakob Schleiden) นักพฤกษศาสตร์ชาวเยอรมัน พบว่าเนื้อเยื่อพืชและสัตว์ทุกชนิดประกอบไปด้วยเซลล์ และเซลล์เหล่านี้ไม่สามารถอยู่เดี่ยวๆ ได้ จึงตั้งทฤษฎีเซลล์ (Cell Theory) มีใจความว่า “เนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ประกอบด้วย เซลล์และผลิตภัณฑ์ของเซลล์”

ภาพ 3 แมทเทียส จาคอบ ชไลเดน
ที่มา: <http://www.nongjik.ac.th>, 2557

- ปี ค.ศ. 1839 **โจฮันเนส เพอร์คินเจ** (Johannes Purkinje) นักสัตววิทยาชาวเชโกสโลวะเกีย ได้ศึกษาไขและตัวอ่อนของสัตว์ชนิดต่างๆ พบว่า ภายในไขประกอบด้วยของเหลวใสคล้ายวุ้นเรียกของเหลวใสนี้ว่า **โปรโทพลาสซึม** (Protoplasm)
- ปี ค.ศ. 1846 **ฮูโก ฟอน โมล์** (Hugo Von Mohl) นักพฤกษศาสตร์ชาวเยอรมัน ได้ศึกษาเนื้อเยื่อของพืช พบว่า เซลล์ประกอบด้วยของเหลวใสคล้ายวุ้นเรียกว่า **โปรโทพลาสมา** (Protoplasma)
- ปี ค.ศ. 1858 **รูดอล์ฟ วีร์โชว์** (Rudolf Virchow) นายแพทย์ชาวเยอรมันได้ศึกษาเกี่ยวกับเซลล์และสรุปว่า “เซลล์เจริญมาจากเซลล์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว” จากแนวคิดนี้ ทำให้เข้าใจว่าว่าพฤติกรรมต่างๆ การเจริญเติบโต ตลอดจนการถ่ายทอดลักษณะต่างๆของสิ่งมีชีวิต เป็นผลมาจากพฤติกรรมของเซลล์นั่นเอง

- ปี ค.ศ.1861 แมกซ์ ชูลท์ (Max Schultze) นักสัตววิทยาชาวเยอรมัน ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เซลล์และสรุปว่าของเหลวใสคล้ายวุ้นที่อยู่ภายในเซลล์ เช่น ซาโคด โพรโทพลาสซึม โพรโทพลาส- มา นั้นเป็นสิ่งเดียวและเรียกชื่อใหม่ว่า โพรโทพลาสซึม (Protoplasm)
- ปี ค.ศ.1868 ทอมัส เอช. ฮักซ์ลีย์ (Thomas H. Huxly) นายแพทย์ชาวอังกฤษ ได้ ศึกษาคุณสมบัติของโพรโทพลาสซึมของสิ่งมีชีวิตชนิดต่างๆ พบว่า โพรโทพลาสซึมเป็นส่วนสำคัญ ที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตของเซลล์และของสิ่งมีชีวิต
- ปี ค.ศ.1880 วันเทอร์ เฟลมมิง (Walther Flemming) นักชีววิทยาชาวเยอรมันได้ ศึกษาโครงสร้างของนิวเคลียส พบว่า ภายในนิวเคลียสประกอบด้วย โครโมโซม (Chromosome)
- ปี ค.ศ.1887 ไวส์มันน์ (August Weisman) นักสัตววิทยาชาวเยอรมัน กล่าวว่า “เซลล์ เป็นสิ่งมีชีวิตในปัจจุบันสามารถติดตามย้อนไปหาบรรพบุรุษแต่ดั้งเดิมของมันได้” และได้ตั้งทฤษฎี ขึ้นเรียกว่า ทฤษฎีเจอร์มพลาซึม
- ปี ค.ศ. 1888 ดับเบิลยู. วอลดีเยอร์ (W. Knoll) นักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันเป็นคน แรกที่ตั้งชื่อ โครโมโซม ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งซึ่งอยู่ในนิวเคลียสของเซลล์
- ปี ค.ศ.1932 เอ็ม. นอลล์ (M. Knoll) และ อี. รุสกา (E. Ruska) ได้ร่วมกันประดิษฐ์ กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนขึ้นที่ใช้อิเล็กตรอนแทนแสงไปยังวัตถุ กำลังขยายสูงกว่ากล้อง จุลทรรศน์ธรรมดา 100,000 เท่า

ใบความรู้ที่ 2 ประเภทของกล้องจุลทรรศน์

1. กล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง (Optical microscope) แบ่งออกเป็น

- กล้องจุลทรรศน์ใช้แสงธรรมดา (Light microscope) เป็นกล้องจุลทรรศน์ที่นิยมใช้

ในการสังเกตวัตถุต่างๆ จะเห็นพื้นหลังเป็นสีขาว และวัตถุมีสีเข้มกว่า

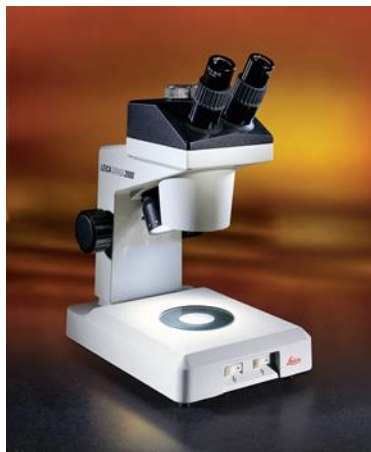

ภาพ 4 กล้องจุลทรรศน์ใช้แสงแบบธรรมดา

ที่มา: <http://www.microscopes.in.th>, 2557

- กล้องจุลทรรศน์แบบสเตอริโอ (Stereo microscope) เป็นกล้องจุลทรรศน์ที่ใช้สังเกต

ดูสิ่งมีชีวิตที่ไม่เล็กมากจะได้ภาพเป็น 3 มิติ

ภาพ 5 กล้องจุลทรรศน์แบบสเตอริโอ (Stereo microscope)

ที่มา: <http://www.khu.ac.th>, 2557

2. กล้องจุลทรรศน์แบบอิเล็กตรอน (Electron microscope) เป็นกล้องจุลทรรศน์ที่ใช้

ลำแสงของอิเล็กตรอนแทนแสงธรรมดา

- กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องผ่าน (Transmission electron microscope)

เป็นกล้องจุลทรรศน์ที่ใช้ศึกษาโครงสร้างภายในเซลล์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ภาพ 6 กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องผ่าน (Transmission electron microscope)

ที่มา: <http://www.microscopic.center.sci.buu.ac.th>, 2557

- กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning electron microscope)

เป็นกล้องจุลทรรศน์ที่ใช้ศึกษาโครงสร้างของผิวเซลล์ หรือผิววัตถุที่ให้ภาพ 3 มิติ

ภาพ 7 กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning electron microscope)

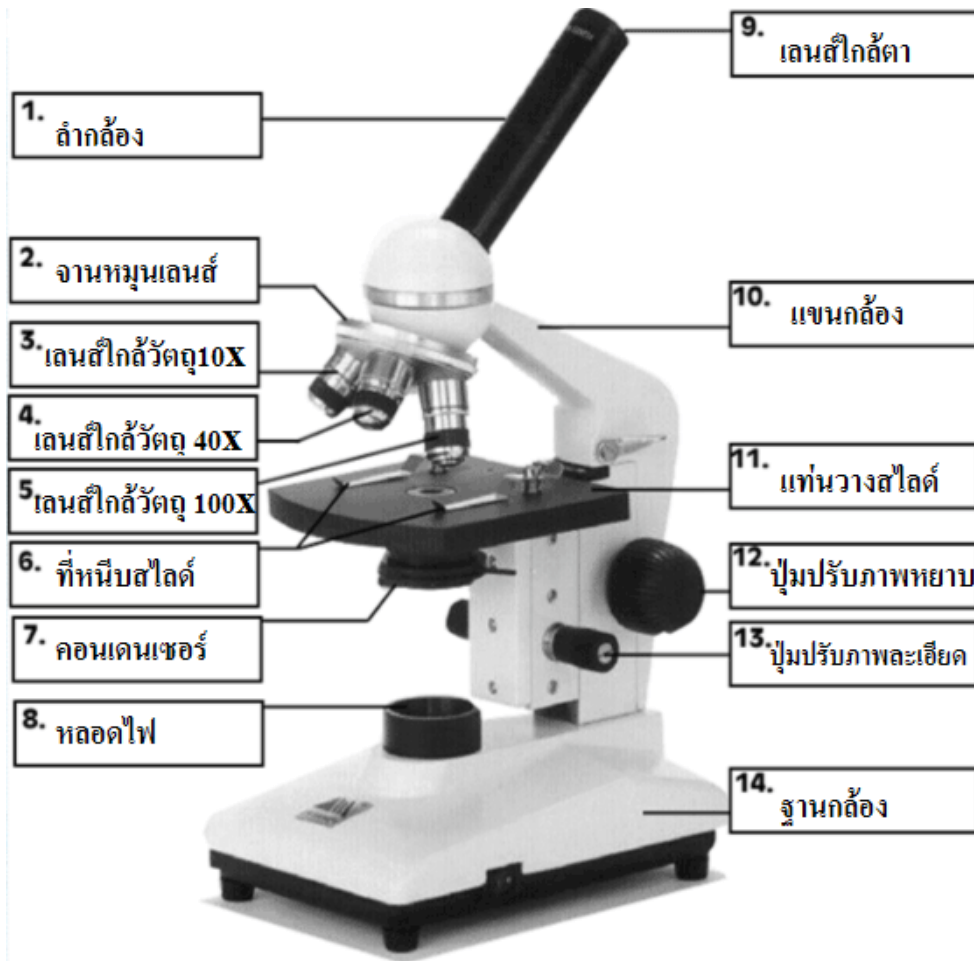
ที่มา: http://www.csir.co.za/nano/images/Scanning_Electron_microscopes1.gif, 2557

ข้อควรทราบ

กล้องจุลทรรศน์แบบอเล็กตรอนช่วยให้สามารถมองเห็นวัตถุขนาดเล็กถึงระดับนาโนเมตรได้ 1,000,000 นาโนเมตร เท่ากับ 1,000,000 ไมโครเมตร เท่ากับ 1,000 มิลลิเมตร เท่ากับ 1 เมตร

ใบความรู้ที่ 3 ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์

กล้องจุลทรรศน์ เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ชนิดหนึ่งที่จะช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ทำงานได้สะดวกมากขึ้น กล้องจุลทรรศน์ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ภาพ 8 ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์

ที่มา: ที่มา: <http://www.nongjik.ac.th>, 2557

1. ส่วนที่ทำหน้าที่ขยายภาพ ได้แก่

1) **เลนส์ใกล้ตา (ocular or eyepiece)** เป็นเลนส์นูน อยู่บนสุดของลำกล้อง ใช้สำหรับมองดูวัตถุด้วยตา ทำหน้าที่ขยายภาพวัตถุให้ใหญ่ขึ้น สามารถถอดเปลี่ยนกำลังขยายได้ คือ 10 เท่า (10x) หรือ 15 เท่า (15x)

2) **เลนส์ใกล้วัตถุ (objective lens)** เป็นเลนส์นูน อยู่กับแป้นกลมซึ่งเชื่อมติดอยู่ที่ลำกล้องมีขนาด 4 ขนาด คือ (4x) 10 เท่า (10X) 40 เท่า (40x) และ 100 เท่า (100x)

2. ส่วนที่เป็นตัวกล้อง ได้แก่

1) **ลำกล้อง (body tube หรือ ocular tube)** ด้านบนใช้สำหรับใส่เลนส์ใกล้ตา ด้านล่างใช้สำหรับเลนส์ใกล้วัตถุ เชื่อมระหว่างเลนส์ใกล้ตากับเลนส์ใกล้วัตถุ

2) **แท่นวางวัตถุ (stage)** เป็นแท่นที่ใช้สำหรับวางวัตถุหรือสไลด์ที่ต้องการศึกษา มีช่องวงกลมใสอยู่ตรงกลาง เพื่อให้แสงจากด้านล่างส่องมาด้านบน

3) **คลิปหนีบสไลด์หรือที่หนีบสไลด์ (spring clip)** ติดอยู่กับแท่นวางวัตถุ เป็นแถบโลหะ 1 คู่ ใช้หนีบสไลด์ให้อยู่กับที่

4) **ฐาน (base)** เป็นที่ใช้วางบนพื้นโต๊ะ เป็นส่วนรับน้ำหนักของกล้อง

5) **แขน (arm)** เป็นส่วนเชื่อมระหว่างตัวกล้องกับฐาน ใช้สำหรับจับเพื่อเคลื่อนย้ายกล้องเป็นส่วนที่รับน้ำหนักทั้งหมดของตัวกล้องจุลทรรศน์

3. ส่วนที่ทำหน้าที่ปรับภาพ ได้แก่

1) **ปุ่มปรับภาพหยาบ (coarse adjustment knob)** เป็นปุ่มขนาดใหญ่ด้านข้างตัวกล้องที่สามารถหมุนได้ เมื่อหมุนจะทำให้ลำกล้องเลื่อนขึ้นลง ถ้าเลนส์ใกล้วัตถุอยู่ใกล้กับวัตถุมากขึ้นก็จะทำให้เห็นภาพชัดเจน

2) **ปุ่มปรับภาพละเอียด (fine adjustment knob)** เป็นปุ่มเล็กกว่าปุ่มปรับภาพหยาบ อยู่ด้านข้างลำกล้อง ทำหน้าที่ปรับภาพให้ละเอียดและคมชัดยิ่งขึ้น

4. ส่วนที่ทำหน้าที่รับแสง ได้แก่

1) **แหล่งกำเนิดแสง (light source)** เป็นกระจกสะท้อนแสงหรือหลอดไฟทำให้แสงส่องไปยังวัตถุ

2) **ไดอะแฟรม (diaphragm)** อยู่ใต้แท่นวางวัตถุ ทำหน้าที่ปรับให้แสงผ่านเข้าสู่ลำกล้องได้มากน้อยตามต้องการ

วิธีการใช้กล้องจุลทรรศน์

กล้องจุลทรรศน์เป็นเครื่องมือที่ช่วยขยายประสาทสัมผัสทางการมองเห็น ใช้ในการศึกษาวัตถุที่มีขนาดเล็กมาก จนไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า วิธีการใช้กล้องจุลทรรศน์ มีดังนี้

1. การเคลื่อนย้ายกล้อง ใช้มือด้านที่ถนัดจับบริเวณแขน มืออีกด้านหนึ่งจับบริเวณฐาน แล้วยกขึ้นจากพื้นโต๊ะ

2. การวางกล้อง ตำแหน่งที่วางกล้องจุลทรรศน์ควรเป็นพื้นที่เรียบ แข็งแรงมั่นคง ไม่เปียกชื้นและมีแสงสว่างเพียงพอ

3. การวางสไลด์ นำสไลด์ที่เตรียมไว้วางบนแท่นวางบนสไลด์ โดยวางบนตำแหน่งของวัตถุที่จะดูให้ตรงกับช่องรับแสง แล้วใช้ที่หนีบสไลด์หนีบวัตถุให้อยู่กับที่

4. การหาภาพ

- หมุนเลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังต่ำสุดให้ตรงกับแนวของลำกล้อง
- เปิดแหล่งกำเนิดแสงให้แสงสามารถส่องผ่านเข้ามาสู่ลำกล้องได้
- นำสไลด์ที่ต้องการศึกษาวางลงบนแท่นวางวัตถุ
- หมุนปรับปุ่มภาพหยาบ เพื่อให้เลนส์ใกล้วัตถุอยู่ใกล้กับวัตถุมากที่สุด
- ลืมตาทั้งสองข้างในขณะที่ดูเลนส์ใกล้ตา ค่อยๆ ปรับปุ่มปรับภาพหยาบ

โดยเลื่อนออกอย่างช้าๆ จนสังเกตเห็นภาพ

- หมุนปรับภาพละเอียดเพื่อให้ภาพชัดเจนขึ้น
- ถ้าภาพยังมีขนาดเล็ก หมุนเลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายสูงเข้ามาแทน แล้วค่อยๆ หมุนปุ่มปรับภาพละเอียดเพื่อให้ภาพชัดเจนขึ้นอีกครั้ง

- ปรับไดอะแฟรม เพื่อให้ปรับความเข้มของแสงให้เพียงพอ

ลักษณะของภาพที่เห็นจากกล้องจุลทรรศน์ เป็นภาพเสมือนหัวกลับ ดังนั้น ถ้าต้องการเลื่อนภาพดูด้านบน จะต้องเลื่อนสไลด์ลงล่าง และถ้าต้องการดูภาพทางซ้าย ต้องเลื่อนไปทางขวา

ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์ใช้แสงแบบสเตอริโอ

ภาพ 9 ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์ใช้แสงแบบสเตอริโอ

ที่มา: <http://www.khu.ac.th>, 2557

- 1. หัวกล้อง** ชนิดกระบอกตาคู่เอน 45 องศา หัวกล้องหมุนได้รอบตัว 360 องศา และมีปุ่มล็อกตลับให้อยู่กับที่ ทำด้วยโลหะที่แข็งแรง ปรับระยะห่างของตาได้ ตั้งแต่ 55 - 75 มิลลิเมตร พร้อมกับเกลียวหมุนปรับ Diopter ที่กระบอกตาหนึ่งข้าง
- 2. เลนส์ตา** ชนิด Wide Field 10X 1 คู่ เห็นภาพกว้าง 23 มิลลิเมตร พร้อมที่ครอบกันแสง 1 คู่
- 3. เลนส์วัตถุ** รับกำลังขยายได้ 2 ช่วง คือ 1X และ 3X (กำลังขยายได้ 10 และ 30 เท่า)
- 4. ระยะการทำงานของกล้อง (Working Distance)** สามารถปรับระยะการทำงานได้ไม่น้อยกว่า 6 เซนติเมตร
- 5. แท่นวางวัตถุ** มีแผ่นรองรับวัตถุ 2 แผ่น เป็นแผ่นวงกลมที่บสีขาวดำและเป็นกระจกใส สามารถถอดเปลี่ยนได้
- 6. ระบบไฟ** มีชุดไฟส่อง 2 ชุด ชุดแรกใช้สำหรับส่องบนวัตถุ (Incident light) ชุดที่สองอยู่ใต้ฐานกล้อง ให้แสงสว่างผ่านวัตถุ (Transmitted light) มีปุ่มปิด-เปิดไฟฟ้า ใช้กับไฟฟ้า 220 โวลท์ 50 เฮิร์ตซ์ และมีฟิวส์ป้องกันไฟฟ้าลัดวงจร

วิธีการใช้กล้องจุลทรรศน์ใช้แสงแบบสเตอริโอ

1. ตั้งระยะห่างของเลนส์ใกล้ตาให้พอ เหมาะกับนัยน์ตาของผู้ใช้กล้องทั้งสองข้าง จะทำให้ จอภาพที่เห็นอยู่ในวงเดียวกัน
2. ปรับโฟกัสเลนส์ใกล้ตาที่ละข้างจนชัดเจน ถ้าหากต้องการศึกษาจุดใดจุดหนึ่งของตัวอย่าง ให้ปรับโฟกัสของเลนส์ ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายสูงก่อน เพราะจะทำให้เห็นภาพวัตถุได้ชัดเจน ทั้งกำลังขยายสูงและกำลังขยายต่ำ

ใบความรู้ที่ 4 การหาค่ากำลังขยายของภาพ

$$\text{กำลังขยายของภาพ} = \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา} \times \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ}$$

กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา มีค่าตั้งแต่ 10 เท่า และ 15 เท่า

กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ มีค่าตั้งแต่ 4 เท่า 10 เท่า 40 เท่า และ 100 เท่า

ตัวอย่างที่ 1 กำลังขยายเลนส์ใกล้ตา 10 เท่า (10x) และกำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ 40 เท่า (40x) กำลังขยายของภาพมีขนาดเท่าไร

วิธีทำ

$$\begin{aligned} \text{กำลังขยายของภาพ} &= \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา} \times \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ} \\ &= 10 \times 40 \\ &= 400 \end{aligned}$$

ดังนั้น กำลังขยายของภาพเท่ากับ 400 เท่า (400x)

ตอบ

ตัวอย่างที่ 2 กำลังขยายเลนส์ใกล้ตา 15 เท่า (15x) และกำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ 10 เท่า (10x) กำลังขยายของภาพมีขนาดเท่าไร

วิธีทำ

$$\begin{aligned} \text{กำลังขยายของภาพ} &= \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา} \times \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ} \\ &= 15 \times 10 \\ &= 150 \end{aligned}$$

ดังนั้น กำลังขยายของภาพเท่ากับ 150 เท่า (150x)

ตอบ

ตัวอย่างที่ 3 กำลังขยายของภาพมีค่า 100 เท่า และกำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ 10 เท่า ($10\times$)

กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุมีขนาดเท่าไร

วิธีทำ

$$\begin{aligned} \text{กำลังขยายของภาพ} &= \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา} \times \text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ} \\ 100 &= A \times 10 \\ &= 10 \end{aligned}$$

ดังนั้น กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุเท่ากับ 10 เท่า ($10\times$)

ตอบ

ใบความรู้ที่ 5 ข้อระวังในการใช้กล้องจุลทรรศน์

กล้องจุลทรรศน์เป็นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่มีราคาแพง การใช้งานต้องมีความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย และเกิดประสิทธิภาพในการใช้งานมากที่สุด

ข้อควรระวังในการใช้กล้องจุลทรรศน์ มีดังนี้

1. ใช้ผ้าสะอาดและแห้งเช็ดทำความสะอาดบริเวณที่เป็นโลหะ
2. ใช้กระดาษเช็ดเลนส์ทำความสะอาดบริเวณที่เป็นเลนส์ และส่วนที่เป็นกระจก
3. เลื่อนที่หนีบสไลด์ให้ตั้งฉากกับลำกล้อง
4. หมุนเลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายต่ำสุดอยู่ในแนวลำกล้อง

ใบงานที่ 1 ศึกษาเส้นผม

วิธีทดลอง

1. ศึกษาส่วนประกอบ วิธีการใช้กล้องจุลทรรศน์ และข้อควรระวังอย่างละเอียด
2. นำเส้นผมมา 1 เส้น วางลงบนแผ่นสไลด์ หยดน้ำลงไป 1 หยด แล้วค่อยๆ วางกระจกปิดสไลด์ปิดทับเส้นผม
3. วางแผ่นสไลด์ลงบนแท่นวางวัตถุของกล้องจุลทรรศน์ ปรับภาพให้เห็นรายละเอียดที่ชัดเจน
4. สังเกตภาพในกล้องจุลทรรศน์ แล้ววาดรูป
5. ใช้สิ่งที่มีขนาดเล็กที่นักเรียนต้องการดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ทำเช่นเดียวกับข้อ 2 และ 3

ตารางบันทึกผล

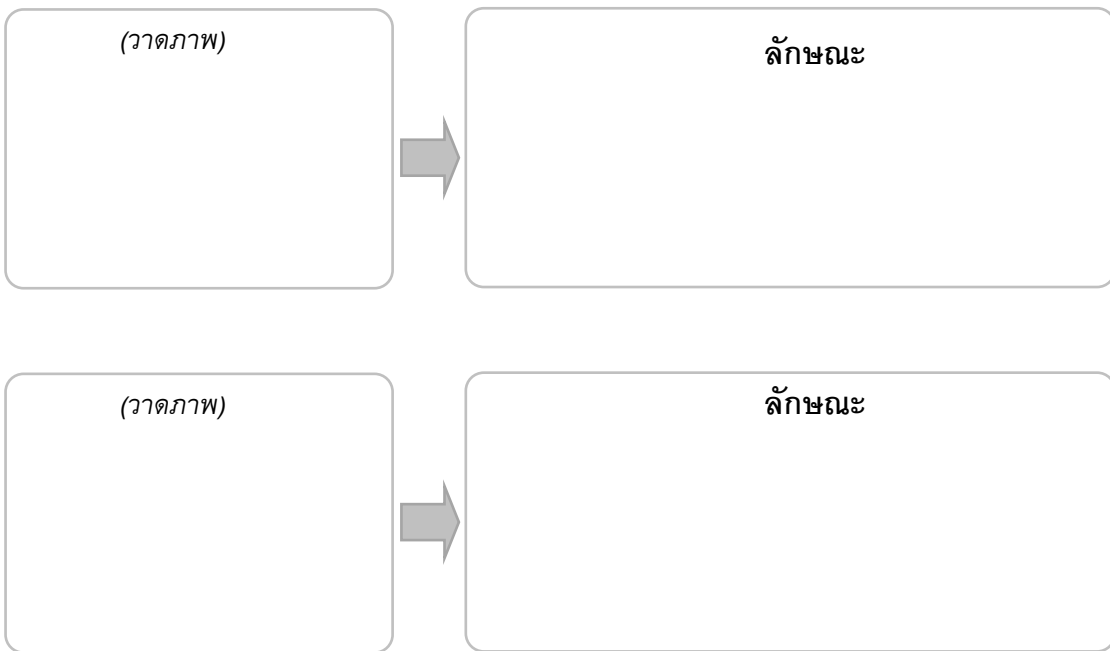
ภาพที่เห็นจากกล้องจุลทรรศน์	ลักษณะที่สังเกตได้

ตอบคำถาม

1. ถ้าต้องการให้แสงส่องผ่านเข้าไปในลำกล้องจุลทรรศน์ได้เต็มที่ ควรทำอย่างไร
ตอบ.....
2. ในการหาภาพของเส้นผม เมื่อวางแผ่นสไลด์ลงบนแท่นวางวัตถุแล้วควรปฏิบัติอย่างไร
ตอบ.....
3. ถ้าต้องการมองเห็นภาพในกล้องจุลทรรศน์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ควรปฏิบัติอย่างไร
ตอบ
4. ภาพเส้นผม หรือภาพอื่น ๆ ที่นักเรียนนำมาดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ต่างจากที่มองเห็นโดยทั่วๆ ไปอย่างไร
ตอบ

ใบงานที่ 2 การใช้กล้องจุลทรรศน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาการใช้กล้องจุลทรรศน์ โดยปฏิบัติตามที่กำหนด
นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาลักษณะเส้นใยผ้า 2 ชนิด (ผ้าฝ้ายและผ้าไนลอน)
โดยนำเส้นใยวางบนสไลด์แล้วส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ วาดภาพลักษณะของเส้นใย
ที่เห็น

ตอบคำถามจากการทดลอง

1) เมื่อมองเส้นใยด้วยตาเปล่า เส้นใยมีลักษณะอย่างไร

เส้นใยผ้าฝ้ายมีลักษณะ

เส้นใยผ้าไนลอนมีลักษณะ

2) เมื่อมองเส้นใยด้วยกล้องจุลทรรศน์ เส้นใยมีลักษณะต่างจากที่มองด้วยตาเปล่าอย่างไร

.....
.....
.....

3) กล้องจุลทรรศน์ช่วยในการมองเห็นวัตถุอย่างไร

.....
.....
.....

แบบฝึกหัดที่ 1 กล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง

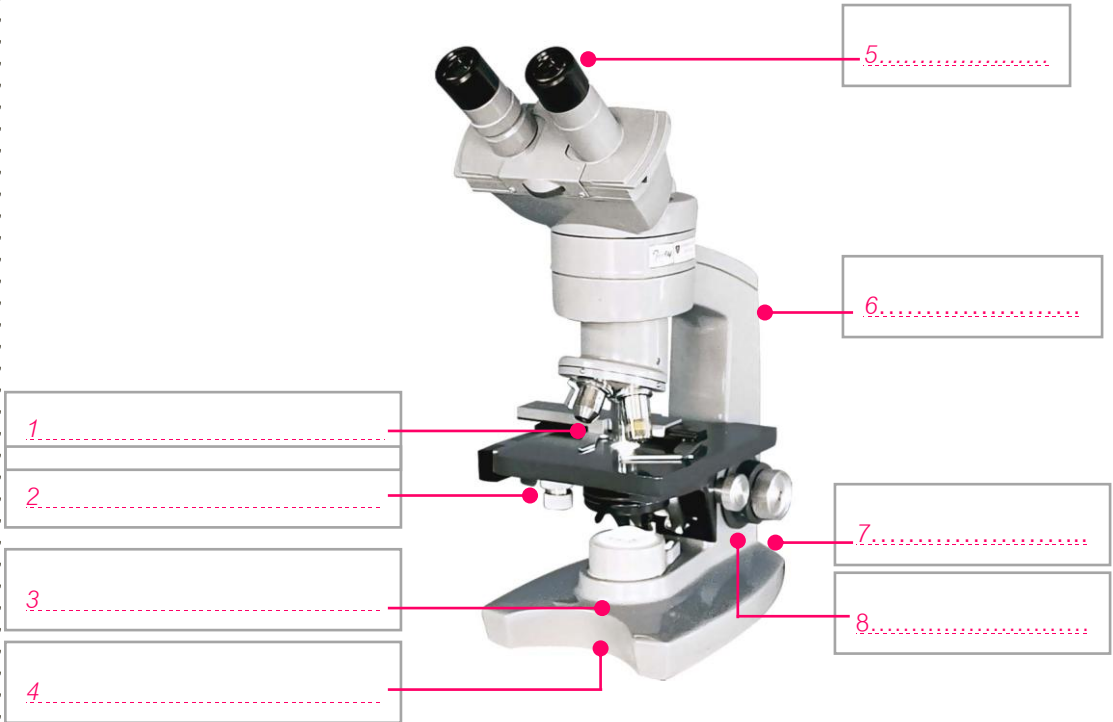
คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ข้อความที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเกี่ยวกับการใช้กล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง แล้วนำตัวอักษรจากขวามือมาใส่หน้าข้อความทางซ้ายมือ

1. ปรับแสงสว่างให้เข้าล้ากล้องมากหรือน้อย	ก. ปุ่มปรับภาพหายาบ
2. เลนส์นูนช่วยขยายภาพ ติดอยู่ด้านบนของกล้อง	ข. กำลังขยายต่ำสุด
3. ต้องการเห็นภาพให้ชัดเจนขึ้น	ค. กระจกเข็ดเลนส์
4. หมุนหาภาพของวัตถุภายใต้กำลังขยายต่ำ	ง. ที่หนีบสไลด์
5. การหาภาพต้องเริ่มต้นด้วยเลนส์ใกล้วัตถุ	จ. แขนกล้อง
6. กำลังขยายของกล้องจุลทรรศน์	ฉ. เลนส์ใกล้ตา
7. ใช้กวดสไลด์ให้แน่นและอยู่กับที่	ช. เลนส์ใกล้ตา × เลนส์ใกล้วัตถุ
8. เลนส์ 4x, 10x , 40x , 100x	ซ. เลนส์ใกล้วัตถุ
9. เชื่อมต่อระหว่างตัวกล้องกับฐานใช้จับเพื่อเคลื่อนย้ายกล้อง	ฅ. แผ่นไดอะแฟรม
10. ทำความสะอาดเลนส์	ฎ. หมุนปุ่มปรับละเอียด

แบบฝึกหัดที่ 2 ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนชื่อบอกส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์ และหน้าที่ของส่วนประกอบต่างๆ

1. หน้าที่
2. หน้าที่
3. หน้าที่
4. หน้าที่
5. หน้าที่
6. หน้าที่
7. หน้าที่
8. หน้าที่

แบบทดสอบหลังเรียน
ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เล่มที่ 1
เรื่อง รู้จักและใช้กล้องจุลทรรศน์

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ว 1.1 ม.1/1 สังเกตและอธิบายรูปร่างลักษณะของเซลล์ของสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวและเซลล์ของสิ่งมีชีวิตหลายเซลล์

จากข้อความต่อไปนี้

- 1) นำสไลด์ที่ศึกษาวางลงบนแท่นวางสไลด์
- 2) มองผ่านเลนส์ใกล้ตา หมุนปุ่มปรับภาพหยาบออกจากวัตถุที่ละน้อยจนมองเห็นภาพวัตถุที่ศึกษา
- 3) ตรวจสอบให้เลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายต่ำสุดอยู่ในแนวกลางของลำกล้อง
- 4) หมุนปุ่มปรับภาพหยาบให้วัตถุอยู่ใกล้เลนส์ใกล้วัตถุมากที่สุด

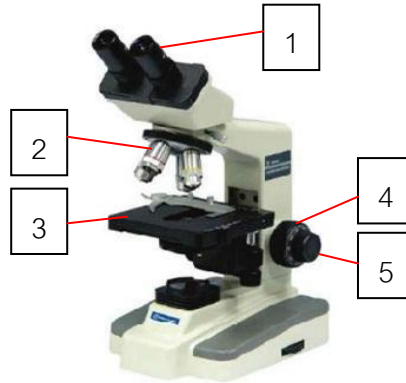
1. ข้อใดเรียงลำดับวิธีการใช้งานกล้องจุลทรรศน์ได้ถูกต้อง

- ก. 1 → 3 → 2 → 4
- ข. 3 → 1 → 4 → 2
- ค. 3 → 1 → 2 → 4
- ง. 4 → 1 → 2 → 3

2. ข้อใดแสดงความสัมพันธ์ได้ถูกต้อง

- ก. แบคทีเรีย – กล้องโทรทรรศน์
- ข. ขามด – กล้องส่องทางไกล
- ค. อะมีบา – กล้องจุลทรรศน์
- ง. พารามีเซียม – แวนชยาย

จากรูปต่อไปนี้ ใช้ตอบคำถามข้อ 3-5

3. เลนส์ใกล้วัตถุตรงกับหมายเลขใด

- ก. หมายเลข 1
- ข. หมายเลข 2
- ค. หมายเลข 3
- ง. หมายเลข 4

4. เมื่อต้องการหาตำแหน่งของวัตถุจะต้องปรับที่หมายเลขใด

- ก. หมายเลข 1
- ข. หมายเลข 2
- ค. หมายเลข 4
- ง. หมายเลข 5

5. หากต้องการปรับให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นจะต้องปรับที่หมายเลขใด

- ก. หมายเลข 1
- ข. หมายเลข 2
- ค. หมายเลข 4
- ง. หมายเลข 5

6. ถ้าภาพที่สังเกตจากกล้องจุลทรรศน์มีกำลังขยาย 400 เท่า และเลนส์ใกล้ตามีกำลังขยาย 10

เท่า กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุมีค่าเท่ากับข้อใด

- ก. 10 เท่า
- ข. 15 เท่า
- ค. 40 เท่า
- ง. 100 เท่า

7. ถ้าเลนส์ใกล้วัตถุมีกำลังขยาย 10 เท่า และเลนส์ใกล้ตามีกำลังขยาย 15 เท่า กำลังขยายภาพมีค่าเท่าไร

- ก. 10 เท่า
- ข. 15 เท่า
- ค. 100 เท่า
- ง. 150 เท่า

8. บุคคลใดมีวิธีการดูแลและรักษากล้องจุลทรรศน์ได้ถูกต้อง

- ก. คีตาใช้ผ้าแห้งที่สะอาดเช็ดบริเวณแขนและฐานกล้อง
- ข. บิดาปรับกระจกให้อยู่ในแนวระนาบกับพื้นหลังการใช้งาน
- ค. สูดามุนเลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายสูงสุด เมื่อเลิกใช้งานแล้ว
- ง. ลदानำกระดาษชำระทำความสะอาดเลนส์ใกล้ตาและเลนส์ใกล้วัตถุ

9. บุคคลใดปฏิบัติตนได้ถูกต้องเมื่อต้องการเคลื่อนย้ายกล้องจุลทรรศน์

- ก. แก้วเกล้าใช้มือทั้ง 2 ข้างถือที่แขนกล้อง
- ข. กิ่งกาญจน์ใช้มือทั้ง 2 ข้างจับบริเวณฐานกล้อง
- ค. ก้อยแก้วใช้มือข้างหนึ่งจับบริเวณแขนกล้อง ส่วนมืออีกข้างหนึ่งจับลำกล้อง
- ง. กาวใจใช้มือข้างหนึ่งจับบริเวณแขนกล้อง ส่วนมืออีกข้างหนึ่งจับฐานกล้อง

10. การหยดสารละลายไอโอดีนลงไปบนสไลด์ขณะที่มีการเตรียมสไลด์สดเพื่ออะไร
- ก. เพื่อให้เซลล์ไม่เหี่ยวเฉา
 - ข. เพื่อให้เซลล์ชัดเจนขึ้นเมื่อส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์
 - ค. เพื่อให้เซลล์มีขนาดใหญ่ขึ้นเมื่อมองด้วยกล้องจุลทรรศน์
 - ง. เพื่อให้เซลล์มีขนาดและรูปร่างเหมือนของจริงมากที่สุดเมื่อส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์

11. ข้อใดถูกต้อง

- ก. การเก็บกล้องจุลทรรศน์ควรเก็บบริเวณที่ชื้น
- ข. การดูภาพในกล้องจุลทรรศน์ควรลืมตาข้างเดียว
- ค. การหาภาพให้หมุนเลนส์ใกล้วัตถุ โดยเลือกเลนส์ที่มีกำลังขยายต่ำสุดมาใช้ก่อน
- ง. การหาภาพให้หมุนปุ่มปรับภาพละเอียดจนมองเห็นวัตถุก่อนแล้วจึงหมุนปุ่มปรับภาพ

หยาบให้มองเห็นภาพชัดเจน

12. ข้อใดเป็นวิธีการหาค่ากำลังขยายของกล้องจุลทรรศน์

- ก. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ + กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา
- ข. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ - กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา
- ค. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ \times กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา
- ง. กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ \div กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา

13. ข้อใดถูกต้อง

- ก. เซลล์คือหน่วยที่เล็กที่สุดของสัตว์เท่านั้น
- ข. สิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยใช้เซลล์เดียว
- ค. เซลล์ของสิ่งมีชีวิตมีขนาดและรูปร่างเหมือนกัน แต่มีหน้าที่แตกต่างกัน
- ง. สิ่งมีชีวิตหลายเซลล์เกิดจากการรวมตัวกันของเซลล์สิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว

14. ข้อใดเป็นวิธีการหาขนาดของวัตถุจากกำลังขยายของภาพ

ก. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{กำลังขยายของภาพ}}{\text{ขนาดของภาพ}}$

ข. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{ขนาดของภาพ}}{\text{กำลังขยายของภาพ}}$

ค. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ}}{\text{กำลังขยายวัตถุของเลนส์ใกล้ตา}}$

ง. $\text{ขนาดของวัตถุ} = \frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ}}{\text{กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา}}$

15. ข้อใดเป็นวิธีการหาเส้นผ่าศูนย์กลางของจอภาพเพื่อตั้งเบบเบนเบนของวัตถุจากกล้องจุลทรรศน์

ก. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด} \times \text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}{\text{กำลังขยายของเลนส์ขณะศึกษา}}$

ข. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ขณะศึกษา} \times \text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด}}$

ค. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด} \times \text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}{\text{กำลังขยายของเลนส์สูงสุด}}$

ง. $\frac{\text{กำลังขยายของเลนส์ต่ำสุด} \times \text{กำลังขยายของเลนส์ขณะศึกษา}}{\text{กำลังขยายของจอภาพที่กำลังขยายต่ำสุด}}$

16. นำเยื่อหอมไปส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ด้วยกำลังขยายของเลนส์ใกล้ตา 12.5X และกำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุ 10X นักเรียนจะเห็นภาพในกล้องจุลทรรศน์มีกำลังขยายเท่าไร

ก. 1.25 เท่า

ข. 12.5 เท่า

ค. 125 เท่า

ง. 1250 เท่า

17. ถ้าวัตถุเซลล์สาหร่ายหางกระรอกได้ 200 ไมโครเมตร เมื่อนำไปศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์กำลังขยายของเลนส์ใกล้ตามีค่า 10X กำลังขยายของเลนส์ใกล้วัตถุมีค่า 40X นักเรียนจะเห็นภาพสาหร่ายหางกระรอกมีความยาวเพิ่มขึ้นกี่เท่า

- ก. 400 เท่า
- ข. 4,000 เท่า
- ค. 8,000 เท่า
- ง. 80,000 เท่า

18. จากโจทย์ในข้อ 17 สาหร่ายหางกระรอกมีความยาวกี่เซนติเมตร

- ก. 0.4 เซนติเมตร
- ข. 0.8 เซนติเมตร
- ค. 4.0 เซนติเมตร
- ง. 8.0 เซนติเมตร

19. เมื่อนำว่านกาบหอยมาดูด้วยกล้องจุลทรรศน์วัดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของว่านกาบหอยได้ 1.5 มิลลิเมตร โดยดูด้วยเลนส์ใกล้วัตถุขนาด 10X และเลนส์ใกล้ตากำลังขยาย 10X ขนาดจริงของว่านกาบหอยเท่ากับกี่ไมโครเมตร (μm)

- ก. 5 ไมโครเมตร
- ข. 10 ไมโครเมตร
- ค. 15 ไมโครเมตร
- ง. 25 ไมโครเมตร

20. ถ้าวัตถุมีความยาว 4 ไมโครเมตร เมื่อนำมาศึกษาภายใต้กล้องจุลทรรศน์จะมีความยาวประมาณ 4 มิลลิเมตร กล้องนี้มีกำลังขยายเท่าใด

- ก. 100 เท่า
- ข. 1,000 เท่า
- ค. 10,000 เท่า
- ง. 100,000 เท่า

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษา. 2552. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

ยุพา วรรษศ, ถนัด ศรีบุญเรือง, โจ บอยด์, และวอลเตอร์ ไวท์ลอร์. 2553ก. **หนังสือเรียน**

รายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ ม.1 เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์.

_____ . 2553ข. **เอกสารประกอบคู่มือครู. รายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ ม.1**

เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2554ก. **คู่มือครูรายวิชาพื้นฐาน**

วิทยาศาสตร์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กระทรวงศึกษาธิการ.

_____ . 2554ข. **คู่มือครูรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.**

กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2553ก. **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน**

วิทยาศาสตร์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กระทรวงศึกษาธิการ.

_____ . 2553ข. **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษา**

ปีที่ 1. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

กระทรวงศึกษาธิการ.

กล้องจุลทรรศน์ใช้แสงแบบธรรมดา.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:<http://www.microscopes.in.th>

(สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

กล้องจุลทรรศน์ประดิษฐ์โดยโรเบิร์ต ฮุก ในปี ค.ศ.1665. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.nongjik.ac.th>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

กล้องจุลทรรศน์แบบสเตอริโอ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.khu.ac.th>. (สืบค้นข้อมูล

เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องผ่าน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.microscopic.center.sci.buu.ac.th>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

แมทเทียส จาคอบ ซไลเดน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.nongjik.ac.th>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

โรเบิร์ต บราวน์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.nongjik.ac.th>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.nongjik.ac.th>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

ส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์ใช้แสงแบบสเตอริโอ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.khu.ac.th>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2557).

ภาคผนวก

เฉลยใบงานที่ 1 ศึกษาเส้นผม

วิธีทดลอง

1. ศึกษาส่วนประกอบ วิธีการใช้กล้องจุลทรรศน์ และข้อควรระวังอย่างละเอียด
2. นำเส้นผมมา 1 เส้น วางลงบนแผ่นสไลด์ หยดน้ำลงไป 1 หยด แล้วค่อยๆ วางกระจกปิดสไลด์ปิดทับเส้นผม
3. วางแผ่นสไลด์ลงบนแท่นวางวัตถุของกล้องจุลทรรศน์ ปรับภาพให้เห็นรายละเอียดที่ชัดเจน
4. สังเกตภาพในกล้องจุลทรรศน์ แล้ววาดรูป

ตารางบันทึกผล

ภาพที่เห็นจากกล้องจุลทรรศน์	ลักษณะที่สังเกตได้
	เป็นเส้นสีดำ มีลักษณะผิวไม่เรียบ

ตอบคำถาม

1. ถ้าต้องการให้แสงส่องผ่านเข้าไปในลำกล้องจุลทรรศน์ได้เต็มที่ ควรทำอย่างไร
ตอบ ต้องปรับกระจกเงาได้แทนวางวัตถุ
2. ในการหาภาพของเส้นผม เมื่อวางแผ่นสไลด์ลงบนแท่นวางวัตถุแล้วควรปฏิบัติอย่างไร
ตอบ. 1. หมุนปุ่มปรับภาพหยาบจนเลนส์ใกล้วัตถุเลื่อนลงต่ำสุด โดยมองด้านข้างที่แทนวางวัตถุ
2. มองผ่านเลนส์ใกล้ตาค่อยๆ หมุนปุ่มปรับภาพหยาบขึ้นจนมองเห็นภาพของวัตถุ
3. ถ้าต้องการมองเห็นภาพในกล้องจุลทรรศน์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ควรปฏิบัติอย่างไร
ตอบ หมุนเลนส์ใกล้วัตถุที่มีกำลังขยายสูงมาแทนที่ และปรับภาพโดยใช้ปุ่มปรับภาพละเอียด
4. ภาพเส้นผม หรือภาพอื่นที่นักเรียนนำมาดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ต่างจากที่มองเห็นโดยปกติอย่างไร
ตอบ เห็นเส้นผมมีลักษณะผิวไม่เรียบ

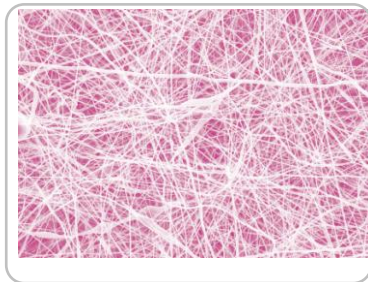
เฉลยใบงานที่ 2 การใช้กล้องจุลทรรศน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาการใช้กล้องจุลทรรศน์ โดยปฏิบัติตามที่กำหนด
นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาลักษณะเส้นใยผ้า 2 ชนิด (ผ้าฝ้ายและผ้าไนลอน)
โดยนำเส้นใยวางบนสไลด์แล้วส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ วาดภาพลักษณะของเส้นใย
ที่เห็น

ลักษณะ

เส้นใยหนาและหยิกงอบิดพันกันเป็นเกลียว ซึ่งอาจ
บิดตามทิศทางการหมุนของเข็มนาฬิกา หรือบิดทวน
เข็มนาฬิกา ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์

ลักษณะ

เส้นใยยาวมีความต่อเนื่อง ผิวเรียบแบน

(พิจารณาตามคำตอบของนักเรียน โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

◆ ตอบคำถามจากการทดลอง

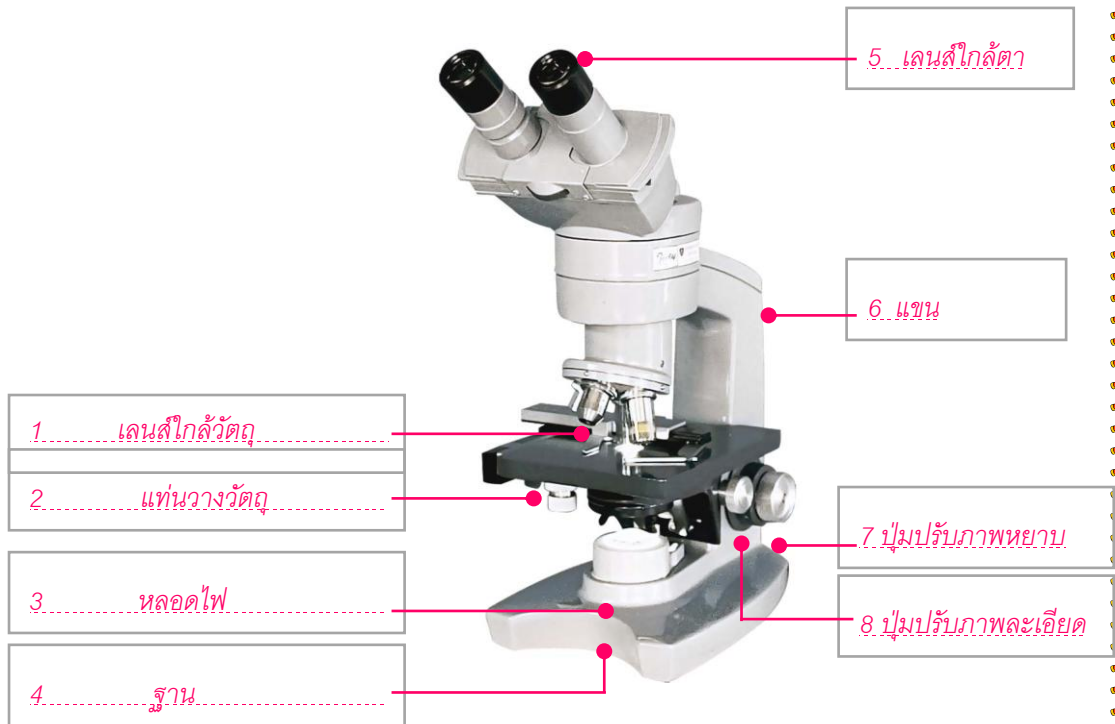
- เมื่อมองเส้นใยด้วยตาเปล่า เส้นใยมีลักษณะอย่างไร
เส้นใยผ้าฝ้ายมีลักษณะ หนาและผิวเป็นขุย
เส้นใยผ้าไนลอนมีลักษณะ บางและผิวเรียบ
- เมื่อมองเส้นใยด้วยกล้องจุลทรรศน์ เส้นใยมีลักษณะต่างจากที่มองด้วยตาเปล่าอย่างไร
เส้นใยผ้าที่มองด้วยกล้องจุลทรรศน์จะมองเห็นรายละเอียดได้มากกว่ามองด้วยตาเปล่า
- กล้องจุลทรรศน์ช่วยในการมองเห็นวัตถุอย่างไร
ช่วยขยายภาพวัตถุให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และทำให้มองเห็นวัตถุขนาดเล็กที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 1

ข้อ	คำตอบ
1	ฉ
2	ด
3	ญ
4	ก
5	ข
6	ช
7	ง
8	ซ
9	จ
10	ค

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนที่บอกส่วนประกอบของกล้องจุลทรรศน์ และหน้าที่ของส่วนประกอบต่างๆ

1. เลนส์ใกล้วัตถุ	หน้าที่	ขยายภาพของวัตถุ
2. แท่นวางวัตถุ	หน้าที่	ใช้วางสไลด์ตัวอย่างที่ต้องการศึกษา
3. หลอดไฟ	หน้าที่	ให้แสงส่องสว่างเพื่อดูวัตถุ
4. ฐาน	หน้าที่	รองรับน้ำหนักของตัวกล้อง
5. เลนส์ใกล้ตา	หน้าที่	ขยายภาพของวัตถุ
6. แขน	หน้าที่	ใช้เป็นที่จับ เมื่อเคลื่อนย้ายกล้อง
7. ปุ่มปรับภาพหยาบ	หน้าที่	ใช้เลื่อนแท่นวางวัตถุให้มองเห็นภาพ
8. ปุ่มปรับภาพละเอียด	หน้าที่	ปรับความคมชัดของภาพ

เฉลย

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

ข้อ	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	ค	ข
2	ข	ค
3	ข	ข
4	ค	ค
5	ง	ง
6	ง	ค
7	ค	ง
8	ง	ก
9	ก	ง
10	ค	ข
11	ข	ข
12	ข	ค
13	ค	ข
14	ข	ข
15	ก	ก
16	ค	ค
17	ก	ก
18	ง	ง
19	ข	ค
20	ค	ข

รู้นะ... จะแอบดูเฉลยสิ